



**International Journal of Languages' Education and Teaching**  
**Volume 10, Issue 4, December 2022, p. 117-131**

Received	Reviewed	Published	Doi Number
05.11.2022	20.12.2022	30.12.2022	10.29228/ijlet.66173

**Comparing English Translation of the Book Entitled “Bu Kış Kimse Üşümecek” with Machine Translation Output: A Review on the Usability of Google Translate in Literary Translation**

*Meryem Cansu AŞKIN<sup>1</sup> & Halil İbrahim BALKUL<sup>2</sup>*

**ABSTRACT**

Technological innovations and advancements appear in all areas of life, and as a reflection of this, affect the field of Translation Studies, too. Computer-Assisted Translation (CAT) tools and Machine Translation (MT) systems, which provide convenience to human translators, have significantly accelerated the translation process. Unlike CAT tools, where the translators can create their own database and terminology, Google Translate (GT), a Neural Machine Translation (NMT) system, has become more preferred by both amateur and professional translators, due to its free and simple user interface. For this reason, the use of GT, whose popularity has increased in recent years and whose translation quality has been improving according to text types, will be examined in children's books in the context of literary translation. For this purpose, the book "Bu Kış Kimse Üşümecek" by Feridun Oral, the English translation of the book by a human translator and the English translation by GT were chosen as the research objects of this study. Translations were analyzed and evaluated descriptively in terms of linguistic transfer, context and translation quality. At the end of the study, evaluations on the usability of machine translation in literary translation, especially in children's literature translation, and recommendations for the researchers who want to do research or practice in this field are presented.

**Key Words:** Literary translation, translation of children's literature, machine translation, Google Translate.

**“Bu Kış Kimse Üşümecek” Kitabının İngilizce Çevirisinin Makine Çevirisi İle Karşılaştırılması: Google Çeviri'nin Yazın Çevirisinde Kullanılabilirliği Üzerine Bir İnceleme**

**ÖZET**

Teknolojik yenilikler ve gelişmeler hayatın her alanında karşımıza çıkmakta ve bunun bir izdüşümü olarak Çeviribilim alanını da etkilemektedir. İnsan çevirmene kolaylık sağlayan Bilgisayar Destekli Çeviri (BDÇ) araçları ve Makine Çeviri (MÇ) sistemleri çeviri sürecini önemli ölçüde hızlandırmıştır. Çevirmenler için kendi veri tabanını ve terminolojisini oluşturabildiği BDÇ araçlarından farklı olarak, bir Nöral Makine Çeviri (NMÇ) aracı olan Google Çeviri (GÇ), ücretsiz ve basit bir kullanım arayüzüne sahip olmasından dolayı çeviri yapmak isteyen hem amatör hem de profesyonel çevirmenler tarafından daha çok tercih edilmeye başlamıştır. Bu sebeple, son yıllarda popülerliği artan ve metin türlerine göre çeviri kalitesi gitgide iyileşen GÇ'nin yazın çevirisi bağlamında çocuk kitaplarında kullanımını incelemek için Feridun Oral'ın "Bu Kış Kimse Üşümecek" kitabı, kitabın insan çevirmen tarafından yapılan İngilizce çevirisi ve GÇ tarafından yapılan İngilizce çevirisi bu çalışmanın araştırma nesneleri olarak seçilmiştir. Çeviriler dil bilgisi, bağlam ve çeviri kalitesi açısından betimsel olarak analiz edilip değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonunda makine çevirisinin yazın çevirisinde, bilhassa çocuk edebiyatı çevirisinde, kullanılabilirliğine ilişkin değerlendirmeler ve bu alanda araştırma ya da uygulama yapmak isteyen bilim insanlarına yönelik tavsiyeler sunulmuştur.

**Anahtar Kelimeler:** Yazın çevirisi, çeviri çocuk edebiyatı, makine çevirisi, Google Çeviri.

<sup>1</sup> YL Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, [meryem.hatunoglu@ogr.sakarya.edu.tr](mailto:meryem.hatunoglu@ogr.sakarya.edu.tr), 0000-0001-8578-7604.

<sup>2</sup> Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, [hbalkul@sakarya.edu.tr](mailto:hbalkul@sakarya.edu.tr), 0000-0002-5775-962X.

## Giriş

Son yıllarda teknolojik ilerlemeler ve yapay zeka üzerine yapılan çalışmalar ile birlikte çeviri teknolojileri adına Bilgisayar Destekli Çeviri (BDÇ) ve Makine Çevirisi (MÇ) alanlarında önemli gelişmeler yaşanmıştır. 1950'li yıllardan günümüze MÇ alanında sırasıyla Kural odaklı, İstatistiksel, Hibrid ve son olarak Nöral Makine Çeviri (NMÇ) sistemlerinin geliştiğini görmekteyiz. Kural odaklı MÇ, kaynak ve erek dillerin bilinen tüm dilsel yönlerinin kodlanması ve ardından manuel olarak aktarım kuralları ve çift dilli sözlüklerin hazırlanmasıyla oluşturulurken; İstatistiksel MÇ sistemleri, benzer metinlerden alınan bilgilere dayanır ve çevirilerden ve kaynak metinlerden analizler yaparak en olası kabul edilebilir çeviriyi sunar. İstatistiksel MÇ prosedürü, erek dilin kelime sırasının ve kaynak-erek kelime denkliklerinin istatistiksel modellemesine dayalıdır. İstatistiksel MÇ'den farklı olarak NMÇ ise, uçtan uca öğrenme sistemi ile sürekli kendini yenileyebilmektedir. NMÇ ve İstatistiksel MÇ sistemlerini karşılaştıran bazı yeni çalışmalar, NMÇ'nin daha az kelime biçimi hatası ürettiğini ve morfolojik olarak zengin diller için potansiyel iyileştirmeler sunduğunu öne sürmektedir (Koponen vd., 2019). Google Çeviri (GÇ) de 2016 yılında İstatistiksel MÇ'den NMÇ sistemine geçmiş ve GÇ'nin sürekli öğrenen bu yapay zekâ teknolojileri sayesinde özellikle çeviri piyasasında belli başlı metinleri (kullanılabilir ve teknik metinleri) daha başarılı çevirdiği gözlemlenmiştir (Odacıoğlu, 2019, s.1379). GÇ'nin uçtan uca öğrenme sistemi, Google'ın makine öğrenimi araç seti TensorFlow ve Tensor Processing Units tarafından sunulan milyonlarca örnekten beslenmektedir (Johnson vd., 2017). Yapay zeka ile sürekli öğrenen ve gelişen bir sistem olan GÇ bu sayede günden güne daha umut verici çeviri çıktıları sunmaktadır. Hala yeni bir sistem olan ve kendini geliştirmeye devam eden Nöral Makine Sistemlerinden %100 doğru ve anlamlı çeviriler beklemek uzak bir hayalmiş gibi gözükse de halihazırda ön ve son düzeltmeler sayesinde çevirmenlerin bir nevi "eli ayağı" oldukları ve çevirmenlerin iş yükünü büyük ölçüde hafiflettikleri bir gerçektir. BDÇ araçları ise daha sistematik çalışan ve çevirmenlerin kendi veri tabanını ve terminolojisini oluşturabildiği, çevirilerini daha iyi yönetebildiği yazılımlardır. Ancak BDÇ araçları, ücretli ve kullanım ara yüzleri karmaşıkken; GÇ ise ücretsiz ve basit bir kullanım ara yüzüne sahiptir.

Çeviri dünyasındaki tanınırlığı artmış olmasına rağmen, literatürde kendine yeteri kadar yer bulamayan GÇ'nin özellikle yazın çevirisi alanında ne derece ilerleme kaydedeceğini anlamak için daha fazla araştırma çalışmalarının yapılması gereklidir (Balkul, 2022). Yapay zekanın sınırlılıklarının henüz tam olarak keşfedilmediği bu dönemde, GÇ'nin kapasitesini günümüz verileri ile kıyaslayıp kesin yargılara varmak doğru bir kanı oluşturmaz. Ulusal ve uluslararası literatür incelendiğinde ise GÇ'nin daha çok dil öğretimi alanındaki başarısını ölçen veya çeviri çıktılarının doğruluk, akıcılık ve yeterlik bağıntısını araştıran eserlerle karşılaşmıştır. Özellikle NMÇ'ni yazın çevirisi alanında inceleyen çalışmalar ise uluslararası literatürde son yıllarda artmaya başlamıştır (Genzel vd., 2010; Voigt ve Jurafsky, 2012; Toral ve Way, 2014; Mencia vd., 2018; Moorkens vd., 2018; Toral ve Way, 2018; Al-Batineh, ve Rabadi, 2019; Humblé, 2019; Taivalkoski, 2019; Kuzman vd., 2019; Taivalkoski-Shilov, 2019; Cullan, 2020; Dunder vd., 2020; Toral vd., 2020; Webster vd., 2020; Zagood vd., 2021; Liu, 2022).

GÇ'nin yazın çevirisi alanında Türkçe-İngilizce dil çifti üzerine yapılan sadece 4 çalışma bulunmuştur (Koçer Güldal & İşisağ, 2019; Özcan, 2020; Arıkan, 2021; Arıkan, 2022).

Bu bağlamda, GÇ'nin Türkçe-İngilizce dil çifti için yazın çevirisindeki başarısını ölçmek amacıyla uluslararası başarılar elde etmiş ve birçok resimli çocuk kitabının illüstratörlüğünü ve yazarlığını yapmış Feridun Oral'ın "Bu Kış Kimse Üşümeyecek" (2020) kitabının Melis Şeyhun Çalışlar tarafından yapılan İngilizce çevirisi "A Warm Winter" (2019) ve GÇ tarafından yapılan "Nobody Will Be Cold

This Winter'' (2022) İngilizce çevirisi dil bilgisi, bağlam ve çeviri kalitesi açısından incelenmiş ve karşılaştırılmıştır.

Bu sebeple çalışmanın birinci bölümünde çeviri çocuk edebiyatı konusu ele alınıp, çocuk edebiyatının taşıdığı amaçlar ve işlevi ve buna paralel olarak çeviri çocuk edebiyatının üstlendiği roller ele alınacaktır. İkinci bölümde MÇ'nin geçirdiği değişimler ve nihai olarak NMC sistemleri içinden GÇ'nin yazın çevirisinde kullanımı üzerine eleştirel bir bakış açısı sunulacaktır. Üçüncü bölümde çalışmanın araştırma nesnelereinden biri olan ''Bu Kış Kimse Üşümeyecek'' kitabı tema, karakterler ve dilbilgisi açısından değerlendirilecek ve kitabın yazarından bahsedilecektir. Dördüncü bölümde kitabın insan çevirmen ve MÇ sistemlerinden GÇ ile yapılan çevirileri karşılaştırılacaktır. Sonuç bölümünde ise NMC sistemlerinden GÇ'nin yazın çevirisi alanından özellikle çocuk edebiyatı çevirilerinde kullanımına yönelik çıkarımlar yapılacaktır.

### Çeviri Çocuk Edebiyatı

Kitaplar, çocukların anadil becerilerinin gelişmesine katkı sağlayan, çocuğun okuma alışkanlığı edinmesini etkileyen önemli araçlardır. Çocuk edebiyatı, çocuğa belli beceriler kazandırmanın yanında çocuğu sanat ve edebiyat ile tanıştırmak, ana dili öğretmek ve doğru kullanmak, iç dünyasını zenginleştirmek, bilişsel ve duygusal gelişimine katkı sağlamak gibi başka elzem amaçlar da taşır. Çocuk edebiyatının çocuğun fiziksel, bilişsel gelişimine ve yaşına uygun anlaşılır bir dilde yazılmış olması çocuğun öncelikle anadilini doğru öğrenmesi için önemlidir. Çocuk edebiyatı, çocuğun dil, kişilik, duygu, düşünce, hayal gücü gibi bilişsel ve sosyal gelişimini destekleyen ve iç dünyasını da zenginleştiren bir alandır (Şirin, 2016, s.30).

Aynı şekilde çeviri çocuk edebiyatı da bu amaçlar doğrultusunda çocuklara ulaşmak ister ancak yazarın güttüğü kendi temel amaçları dışında çevirmenin de dikkate alması gereken belli başlı amaçlar vardır. Burada yazarın, çevirmenin, yayınevlerinin hatta ulusun çocuğa bakış açısının birbirlerinden ne derece farklı oluşu çeviri kitapların uluslararası boyutta her ülkede aynı şekilde çocukların karşısına çıkmamasının sebeplerindedir. Aynı zamanda erek okuyucunun henüz kendini gerçekleştirmemiş, gelişim ve öğrenim aşamasının çok başındaki çocuklar olduğu düşünüldüğünde, çevirmen kararlarının istedik davranışlar geliştirmedeki önemi de artmaktadır. Çeviri çocuk edebiyatında çevirmenler çocuğun yaş grubunun yanında yabancı kültürün farklılığını da göz önüne almalıdır. Bu sebeple, özellikle çeviri eserlerdeki farklı kültürel öğelerin, inançların özendirici değil, bilgi verici olması ve kültür aktarımındaki amacın farklı kültürleri tanıtmak ve aynı zamanda okuyucunun kendi kültürünün de özelliklerinin farkına varmasını sağlaması önemlidir (Mert vd., 2013). Ertekin de (2019, s.46) çevirmenin, bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde öznel düşüncelerinin etkisinde kalarak kendi yorumlarını çevirisine yansıtabileceğini belirtmektedir. Böyle bir durumda ise kaynak metnin yazarının vermek istediği iletiden farklı bir ileti erek okuyucuya sunulabilir. Çevirmenlerin bir diğer dikkat etmesi gereken konu da resimli kitaplarda, kitabın okuyucunun dilinde akıp gitmesi için kelime oyunları, tempo, ritim, vurgu, ses benzeşmeleri, yansımali sözcükler ve hayvan sesleri gibi kitabın önemli özelliklerini çeviriye yansıtmasıdır (Erten, 2014, s.355).

Özellikle bu makalenin de inceleme nesnesi olan resimli çocuk kitapları gibi görsel içeriklerin de olduğu çeviri metinlerde insan çevirmenin görsel iletileri çeviri sürecinde dikkate alması, çeviri kalitesini önemli ölçüde etkilemektedir. Bunun dışında dil çiftlerinde birbirini karşılamayan dil bilgisel durumlarda çevirmen kararları çeviriye isteyerek veya istemeyerek kaynak metnin işlevinden

uzaklaştırabilir. Örneğin, bu çalışmanın araştırma nesnesi “Bu Kış Kimse Üşümeyecek” kitabındaki hayvan karakterler orijinal dili olan Türkçe de cinsiyetleri belirtilmeden karakterize edilmiştir ancak İngilizce çevirisinde hayvanlar insanlaştırıldığı için dişil/eril zamirlerle atıflar yapılmıştır. Bu durumda yazarın cinsiyet atfetmeden insanlaştırdığı hayvanlar, çevirmen tarafından toplumsal cinsiyet rollerine göre karakterize edilerek belki de farkına varılmadan çocuğa gelenekselleşmiş ve cinsiyetçi kadın-erkek rollerini de dolaylı olarak aktarmış olmaktadır. Hayvanların cinsiyetleri açıkça belirtilmese de yani örtük olarak sezdirilse de, güçlü, öfkeli, cesaretli olarak insanlaştırılan hayvanlar erillik ile; şefkatli, korkak, kırılğan, sevecen özellikler taşıyan insanlaştırılmış hayvanlar da dişilik ile ilişkilendirilir ve bu ilişkinin kurulmasında ataerkil yargılar en büyük etken olabilir (Sönmez, 2020, s.73). Anlaşıldığı üzere, çocuk kitaplarında hem ebeveynlerin hem de öğretmenlerin dikkate alması gereken birçok değişken mevcuttur.

Çocuklarla buluşturulacak kitaplarda ebeveynler ve öğretmenler için klasikler her zaman daha güvenilir kitaplar olmuşlardır. Milli Eğitim Bakanlığının ve Talim Terbiye Kurulunun da onayını almış ve 100 Temel Eserlere girmiş kitaplar özellikle okul kütüphanelerinde çokça yer edinmektedir. Yayınevlerinin klasikler için telif hakkı ödememesinden dolayı çocuk edebiyatındaki talebi karşılamak için daha çok klasiklerin çevirileri yayınlanmaktadır. Bir diğer neden ise, bu klasikler daha önce yayınlanmış olan kitapların bir araya getirilip basılmasıyla oluşturulduğu için, çeviri işine daha fazla emek harcanmamasıdır (Levent, 2010, s.11).

### **Makine Çevirisinin Yazın Çevirisinde Kullanımı**

MÇ sistemleri Soğuk Savaş yıllarından günümüze farklı paradigmalara karşımıza çıkmaktadır. Çalışma prensipleri açısından farklılık gösteren bu sistemler Kural tabanlı, İstatiksel, Hibrid ve son olarak Nöral Çeviri olarak karşımıza çıkmaktadır. MÇ sistemleri temel metodolojilerine göre Kural tabanlı yaklaşım ve Bütüncü tabanlı yaklaşım olarak iki ana paradigma altında sınıflandırılabilir. Kural tabanlı yaklaşımda, insan uzmanlar bir dizi çeviri sürecini tanımlamak için kurallar oluşturmalıdır, bu da yüksek miktarda bir girdinin insan çevirmenler tarafından yapılması demektir (Dorr, 1993). Bütüncü tabanlı yaklaşımda ise, insan uzmanlar tarafından oluşturulan koşut bir bütünceden çeviri örnekleri analiz edilerek çeviri için gerekli bilgi otomatik olarak oluşturulur. Bu sistemin avantajı, belirli bir dil çifti için gerekli teknikler geliştirildikten sonra, teoride, MÇ sistemlerinin sağlanan eğitim verilerini kullanarak yeni dil çiftlerini geliştirebilmesidir (Costa-Jussà vd., 2012). İstatiksel MÇ koşut metinlere ve bilgi işlemsel kaynaklara ihtiyaç duyarken, Kural Tabanlı MÇ dilbilimsel ve sözlük veri tabanlarına ihtiyaç duyar. Adeta insan beynindeki nöronlar gibi çalışan NMÇ ise, kelimeler ve ifadeler arasında önemli bağlamsal ilişkiler kurabilir, bunu da veri tabanındaki milyonlarca cümleyi inceleyerek ve dil kurallarını öğrenerek gerçekleştirir. Günümüzde 100’den farklı dilde ücretsiz çeviri hizmeti sunan GÇ; sözcükleri, cümleleri ve web sayfaları desteklenen dillerin tüm kombinasyonları için çeviri yapabilmekte ve gerçek zamanlı sözlü çeviri alanında da önemli bir ilerleme göstermektedir (Aslan, 2018).

MÇ ve BDÇ arasındaki kullanım farkına bakılacak olursa, GÇ’de çeviri gerçekleştirilirken (her ne kadar öncesinde ve sonrasında ihtiyaç duyulsa da) insan çevirmene ihtiyaç duyulmazken, BDÇ araçlı çeviri sürecinde çevirmen aktif bir şekilde çeviri sürecinin içindedir. Yazın çevirisi için tasarlanmış BDÇ araçları ve etkileşimli MÇ sistemleri çevirmenlerin çalışmalarını hızlandırabilir ve daha keyifli hale getirebilir. Çevirmenler, çeviriye teknolojiyi entegre etme sürecine bir fiil dahil olurlarsa, hem BDÇ araçlarından hem de MÇ’nden ihtiyaca yönelik ve çevirmenle adete işbirliği içinde çalışacak, kullanıcı

merkezli sistemler geliştirmede etkili olabilirler. Bu araçların çevirmen için sunacağı kolaylıklar, özellikle yazın çevirisi için MÇ sistemlerinin başarısını da önemli ölçüde artırabilir.

MÇ'nin yazın çevirisi için kullanımı üzerine çalışmalar oldukça yeni ve azdır. "Çeviri sürecinde sözcük yerine cümlenin yapısını ve anlamını temel alan Google Çeviri" yazın çevirisinde diğer metin türlerine göre daha az tercih edilmekte ve başarılı görülmemektedir (Özcan, 2020, s.163). Özcan (2020, s.153) yazınsal metinlerin diğer metinlere göre daha fazla yorum gerektirdiği ve MÇ'nin bu gibi metinlerin çeviri sürecinde insana özgü bilişsel süreçlere ihtiyaç duyduğunu ileri sürmektedir. Hadley de (2020, s.15) MÇ'nin belli metinlerde daha başarılı olması hakkında şöyle bir örnek vermiştir: "Tümü araba kılavuzlarından alınan paralel cümleler üzerine eğitilmiş bir sistem, muhtemelen araba kılavuzlarını çevirmede çok iyi ve yemek kitaplarını çevirmede daha az başarılı olacaktır." Ancak bu örnekten de anlaşıldığı üzere sisteme girilen benzer metin türleri sayesinde, başarı oranı o metin türlerinde artarken (teknik ve kullanımlık metin türlerinden daha başarılı çeviriler elde edildiği bilindiği için bu metinlerin GÇ ile daha çok çevrilmesi ve bu döngü sayesinde bu metinlerin çeviri çıktılarının zamanla daha başarılı olması gibi) edebi metinler gibi çeviri başarısı düşük metinler daha az çevrildiği ve dolayısıyla daha az iyileştirme dönütü aldığı için bu metin türleri aynı başarıyı sağlayamamaktadır. GÇ'nin iyileştirilme sürecinde "kitle kaynaklı çeviriden" (crowdsourced translation) özellikle yazın çevirisi alanında yardım alınması, kültürel nüansların, dil oyunlarının fazla olduğu edebi metin çevirileri için gerekli bir adım olabilir. Çoğunlukla yerleştirme için kullanılan kitle kaynaklı çeviri, MÇ alanında doğru girdiler ile yapay zekanın gerekli duyduğu yan anlamlı sözcükler, deyimler, atasözleri, söz sanatları gibi edebi eksiklikleri gidermede etkili olabilir. Garg ve Agarwal'ın bahsettiği gibi (2018, s.1) makine çevirileri için önemli bir engel de "bir dildeki tüm kelimelerin başka bir dilde eşdeğer kelimeye sahip olmaması, verilen iki dilin tamamen farklı yapılarla sahip olması ve kelimelerin birden fazla anlamı olmasıdır". GÇ dil çifti ve metin türüne göre çevirilerini iyileştirebildiğinde zamanla bahsi geçen bu engellerin ortadan kalkacağına inanmak çok da güç değildir.

Yazın çevirisinde çevirmensiz MÇ uygulanabilirliği ile ilgili olarak dikkate alınması gereken önemli etik yönler vardır. BDC araçları ve MÇ'nin piyasada yarattığı dezavantajlardan biri, çevirmenlerin daha düşük ücretlerle ve daha sıkı teslim tarihleriyle çalışmak zorunda kalmalarıdır. Yazın çevirileri için hali hazırda düzenlenmemiş zayıf makine çevirileri, yayıncılar tarafından düşük maliyet sebebiyle tercih edilebilir. Bu tür yaklaşımlar içine girebilecek yayın evleri çevirileri sonradan düzenlemek için edebi çevirmenleri veya profesyonel olmayan ama çeviri yapabilecek kişileri işe alabilirler. İnsan çevirmenin müdahalesinin olmadığı makine çevirilerinde çevirinin işlevselliğinin yanında bir mesajı veya bilgiyi iletmekten öte amaçları olan edebi eserlerin çevirilerinin anlaşılabilirliği ve zevkli olmasının önündeki engellerden bahsedebilir. Özellikle erek kitlenin çocuklar olduğu eserlerde, hatalı bir dil/dilbilgisi kullanımı okuyucuların erek dildeki dil becerileri üzerinde olumsuz etkilere neden olabilir. Ayrıca MÇ'nde yazın çevirilerinin kalitesinin düşük olması, edebi fikirlerin ve kültürel öğelerin aktarılmasını da engelleyebilmektedir. Yazın çevirisinde MÇ sonrası son düzeltme ise çevirmenler için hem süreç hem de ürünün kalitesi açısından sorunlar yaratabilir. Kaynak metne hakim olmadan sadece MÇ'nin oluşturduğu metin üzerinden yapılan düzeltmeler hem çeviri kalitesi hem de işlevselliği açısından bazı etik sorunlar doğurabilir.

## Yöntem

Bu çalışmanın amacı GÇ'nin yazınsal metinler içinden özellikle çocuk edebiyatı çevirilerindeki çeviri kalitesini dilsel ve bağlamsal açıdan değerlendirmek ve GÇ'nin yazınsal metinler için bir çeviri aracı



olarak kullanılabilirliğini ölçmektir. Bu sebeple araştırma nesnesi olarak orijinal dili Türkçe olan “Bu Kış Kimse Üşümeyecek” kitabı kaynak metin olarak seçilmiştir. Erek dil olan İngilizce için insan çevirmen tarafından çevrilen “A Warm Winter” ve GÇ tarafında çevrilen “Nobody Will Be Cold This Winter” çevirileri ise, karşılaştırmalı analiz ile çözümlenmiştir. Karşılaştırmalı analiz yöntemi, Pickvance'in de (2005) belirttiği gibi durumlar arasında gözlemlenen benzerliklerin ve farklılıkların neden var olduğuna ilişkin açıklayıcı sorulara duyulan ilgi ve ideal olarak ortak bir çerçeveye göre, iki veya daha fazla vaka hakkında veri toplanmasıdır.

### “Bu Kış Kimse Üşümeyecek” – Feridun Oral

Bu Kış Kimse Üşümeyecek (2020) kitabında yazar Feridun Oral hakkında şu bilgiler verilmiştir: “Uluslararası alanlarda tanınmış bir yazar olan Feridun Oral (1961, Kırıkkale), Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi’nden 1985’te mezun oldu. Yurtiçinde ve yurtdışında birçok sergi, bineal ve yarışmaya katıldı. İtalya’da her yıl düzenlenen Bologna Çocuk Kitapları Fuarı’ndaki “İllüstratörler Sergisi”nde 86’, 92’, 93’ ve 95’ yıllarında çalışmaları sergilenen sanatçının bu çalışmaları aynı zamanda fuar kataloğuna da alındı. 2017 yılında yurtdışında en çok eseri yayımlanan yazar olarak 2017 TET İhracat Başarı Ödülü’nü aldı. Bologna Çocuk Kitapları Fuarı, 2019 Bologna İllüstratörler Sergisi’ne seçilmiş olmasından dolayı Feridun Oral’ı Mükemmellik Ödülüne layık görmüştür. Çocuk kitapları yazar ve çizerliğinin dışında, plastik sanatlar alanında çeşitli sergilere ve sanat fuarlarına katılmakta ve çalışmalarını İstanbul’daki atölyesinde sürdürmektedir.”<sup>3</sup>

“Bu Kış Kimse Üşümeyecek” (2020) kitabı, yardımlaşma, dayanışma, dostluk, iyilik yapma, paylaşımcı olma gibi değerleri içermektedir. Karakterler, küçük kır faresi, tavşan, tombul tilki ve koca ayıdır. Farenin fiziksel özellikleri “küçük, mini” gibi sıfatlarla, karakteri ise “ormanda çıkan küçük sestem korkan” betimlemesiyle korkak olarak nitelendirilmiştir. Tavşan karakteri “Bu yükü çekmeye gücüm yetmez” cümlesiyle güçsüz olarak tanımlanmıştır. Tilkinin fiziksel özelliği tavşan tarafından “tombul” olarak nitelendirilmiştir ve kısa sürede aklına yaratıcı bir fikir gelen tilki ayrıca zeki olarak betimlenmiştir. Son olarak ayı karakterinin fiziksel özellikleri koca ve güçlü şeklinde tasvir edilmiştir. Bütün karakterler, kitabın temasına da uygun olarak yardımsever ve paylaşımcıdır.

Kitabın orijinal dilinde hayvanların cinsiyetleri ayırım yapılmadan tasvir edilmiştir. Hayvanlar insanlaştırılırken hayvanlara toplumsal cinsiyet rolleri de atfedilmemiştir. Aynı zamanda illüstrasyonlarda hayvanların cinsiyetlerine yönelik herhangi bir ipucu (belirgin bir aksesuar, kıyafet vb.) mevcut değildir.

### Çevirilerin Karşılaştırılması: “A Warm Winter” – Melis Şeyhun Çalışlar ve “Nobody Will Be Cold This Winter” – Google Çeviri<sup>4</sup>

Araştırmada uluslararası başarılar elde etmiş ve birçok resimli çocuk kitabının illüstratörlüğünü ve yazarlığını yapmış Feridun Oral’ın “Bu Kış Kimse Üşümeyecek” (2020) kitabının Melis Şeyhun Çalışlar tarafından yapılan İngilizce çevirisi “A Warm Winter” (2019) dil bilgisi, bağlam ve çeviri kalitesi açısından değerlendirilmiştir. MÇ yapılırken GÇ’nin website sürümü kullanılmış ve metin bir bütün halinde girdi olarak yazılmıştır, bağlamsal metin bütünlüğünü ve anlamı bozmamak adına cümle cümle çeviri metodu tercih edilmemiştir. Orijinal metnin sayfa düzeni dikkate alınarak paragraf başı

<sup>3</sup> “Bu Kış Kimse Üşümeyecek” kitabından alınmıştır.

<sup>4</sup> Çeviriler, Google Çeviri masaüstü website sürümü aracılığıyla 22.10.2022 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

olan cümleler aynı şekilde paragraf başında yazılmış, sonraki sayfaya ait olan cümleler satır boşluğu bırakılarak önceki paragraftan ayrılmıştır.

İnsan çevirmen, kaynak metnin bir çocuk kitabı olduğunu yani erek okuyucunun kim olduğunu, metnin işlevini yazılma amacını bilmekte, yazarı tanımakta ve kaynak ve erek kültürüne hakim olduğu varsayılmaktadır. GÇ için ise; metin türü, erek kitle, kaynak ve erek kültür ve yazar bilgileri gibi çeviri sürecinde çeviri kalitesini önemli ölçüde etkileyecek bilgilerin varlığından söz edilmemektedir.

Bu bilgiler ışığında çeviriler, kitabın temasına uygun bir başlık seçimi, hayvanlar için tercih edilen cinsiyetler ve beraberinde erek dilde kullanılan zamirler, erek dilde tercih edilen kelimelerin metin içi tutarlılığı ve deyimlerin aktarılması başlıkları altında incelenmiştir. Basılı kitaplar, resimli çocuk hikaye kitabı olduğu için sayfalarındaki cümle sayıları azdır ve sayfa numaraları belirtilmemiştir.

### Kitap İsimleri

İnsan çevirmenin çevirisi ve GÇ'nin çeviri çıktısı karşılaştırıldığında, öncelikli olarak kitapların isimlerinde farklı çeviri çıktıları görülmektedir. İnsan çevirmen sözcüğü sözcüğüne çeviriden ziyade kitabın genel temasına uygun bir başlık seçimi yaparak "A Warm Winter" (2019) ismini kullanmıştır. Kitabın genel teması ve olay örgüsüne bakıldığında; başlığın kitapla uyumlu, kısa ve ilgi çekici olduğu gözlemlenmiştir. GÇ ise, sözcüğü sözcüğüne bir çeviri yaparak "Nobody Will Be Cold This Winter" önerisini sunmuştur.<sup>5</sup> Öneri, dil bilgisel açıdan doğru olsa da burada dikkat çeken nokta GÇ'nin bilişsel düzeyde bir yorumlama yapmadan hatta girdinin bir kitap ismi olduğunu bilmeden sözcüğü sözcüğüne bir çeviri yapmasıdır.

**Tablo 1.** Hayvanların cinsiyet ayrımı

Kaynak Metin	İnsan Çevirmen	GÇ
Soğuk bir kış sabahı, küçük kır faresi üşüyerek uyandı. Minik burnuyla havayı kokladı.	The little mouse woke up in a shiver on a cold winter morning. He smelled the air with his little nose.	One cold winter morning, the little shrew awoke with a cold. He sniffed the air with his tiny nose.
Tavşan dev yığını görünce gözlerine inanamadı.	When the bunny saw the huge pile, she could not believe her eyes.	Rabbit could not believe his eyes when he saw the giant pile.
"Tombul tilkiye gidelim, onun kızıyla çekelim" dedi.	The bunny had an idea. "Let's go visit the chubby fox and pull the pile with his sled." She said.	"Let's go to the chubby fox, pull it with his sleigh," he said.
Tilki çalı yığını görünce hayret etti.	The fox could not believe his eyes.	The fox was amazed to see the bush.
Koca ayı dev yığını görünce biraz düşündü. Ama o çok güçlüydü.	Big bear was surprised by the size of the huge pile, but he was very strong.	The big bear thought for a while when he saw the huge pile. But he was very strong.

İnsan çevirmen kitaptaki hayvanların biyolojik cinsiyetlerini dişil ve eril olarak belirtmeyi tercih etmiştir ve bu ayrım aynı zamanda toplumsal cinsiyet rolleri açısından hem fiziksel özelliklerinin getirdiği klişelere göre hem de kitaptaki hayvanların kişiliklerine göre yapılmıştır. Küçük korkak fare eril, "yeteri

<sup>5</sup> Google Çeviri çıktılarının ekran görüntüleri Ekler bölümünde paylaşılmıştır.

kadar güçlü değilim” cümlesini kuran tavşan dişi, tumbul tilki ve bütün hayvanların yardım istediği güçlü koca ayı ise eril olarak karakterize edilmiştir. Çevirmenin bu durumda erek dilin dil bilgisine uygun insanlaştırılmış hayvanlar için “he / she / his / her” gibi zamir ve iyelik ekleri kullanırken bir seçim yapması gerekmiştir. Benzer şekilde GÇ’de hayvan karakterler için cinsiyet ayrımı yapmıştır. Ancak hayvanlardan bahsederken hepsi için eril zamir ve iyelik ekleri kullanmıştır.

İnsan çevirmen hayvan isimlerinde kır faresi için “mouse”, tavşan için “bunny”, tumbul tilki için “chubby fox” ve koca ayı için “big bear” isimlerini kullanmayı tercih etmiştir. GÇ ise, kır faresi için bazı cümlelerde “shrew” bazı cümlelerde ise “mouse” kelimesini kullanarak çevirilerde tutarsızlık sergilerken, tavşan için “rabbit”, tumbul tilki için “chubby fox” ve koca ayı için “big bear” isimlerini kullanmıştır. Çevirmenin, çevirinin erek okuyucu kitlesini göz önünde bulundurarak kır faresi ve tavşan için çocuk diline daha yakın olan “mouse” ve “bunny” kelimelerini tercih ettiği yorumu yapılabilir. GÇ ise böyle bir ayırmadan ziyade kelimelerin en çok tercih edilen, daha yaygın kullanılan karşılıklarını önermiştir ancak tutarsız öneriler yaparak metnin anlam bütünlüğünü bozmuştur.

**Tablo 2.** Kelime tercihleri ve metin içi tutarlılık I

Kaynak Metin	İnsan Çevirmen	GÇ
Yakacak bir şeyler bulmak için, yuvasından dışarı çıktı.	And stepped out of his nest to find some firewood.	He went out of his burrow to find something to burn.
Arada bir ağaçların üzerindeki kar kümeleri, aniden "ploff" diye yere düşüyor, çıkan ses büyük olmasa da, küçük kır faresini korkutuyordu.	Piles of snow were falling from the trees, making a "plop" sound, which was not loud, but scared the little mouse nonetheless.	Every now and then the snowdrifts on the trees suddenly fell to the ground with a 'ploff', and the sound, though not great, frightened the little shrew.

Çevirmen “Yakacak bir şeyler bulmak için, yuvasından dışarı çıktı.” cümlesindeki “yuva” kelimesi için daha yaygın bir kullanıma sahip olan “nest” sözcüğünü tercih ederken, GÇ “burrow” kelimesini önermiştir. Kelime dağarcıkları sınırlı olan küçük yaşta çocuklar için “burrow” kelimesi gündelik kullanım sıklığına göre “nest” kelimesine nazaran daha az karşılaşılan bir kelimedir. “...aniden "ploff" diye yere düşüyor...” cümlesinde yazar, karların yere düşme sesini Türkçe veya İngilizce dilinde bulunmayan “ploff” kelimesiyle vermiştir. Çevirmen bu kelimeyi İngilizcede “şıp, lap” gibi anlamlara sahip, yansıma bir sözcük olan “plop” kelimesi ile aktarırken, GÇ kelimeyi aynı şekilde çeviride kullanmıştır.

**Tablo 3.** Kelime tercihleri ve metin içi tutarlılık II

Kaynak Metin	İnsan Çevirmen	GÇ
Küçük fare uçsuz bucaksız ormanda, kurumuş dallar, kozalaklar, çalı çırpı ne bulduysa topladı.	The little Mouse ran around the vast forest, picked up everything he could find among dried twigs, pine cones, and shrubs.	The little mouse gathered all that he could find in the vast forest, dried branches, cones, twigs.

“Çalı çırpı” kelimesi için, çevirmen “birçok küçük daldan oluşan yuvarlak şekilli büyük bir bitki” anlamına gelen “shrubs” kelimesini tercih etmiştir. Bu kelime orijinal metindeki anlamı tam olarak

<sup>6</sup> <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/shrub> [Erişim Tarihi:25.10.2022]



karşılammamaktadır. GÇ ise "twigs" kelimesini önererek kelimenin birebir karşılığını kullanmıştır ancak metnin sonunda aynı kelime için "brushwood" önerisini yaparak metnin anlam bütünlüğünü bozmuştur.

**Tablo 4.** Kelime tercihleri ve metin içi tutarlılık III

Kaynak Metin	İnsan Çevirmen	GÇ
Biraz dinlendikten sonra, bütün gücüyle çalı yığınına çekmeye çalıştı.	After having a little rest the little mouse tried pulling the pile.	After resting for a while, he tried with all his might to pull the bush.
Tavşan dev yığını görünce gözlerine inanamadı.	When the bunny saw the huge pile, she could not believe her eyes.	Rabbit could not believe his eyes when he saw the giant pile.
Yığını kızağa yüklediler, çekmeyi denediler.	They loaded the pile on the sled, tried pulling it together...	They loaded the stack onto the sled, tried to pull it.
Sonra hep birlikte kızağı çekmeye başladılar.	They all began to pull the sled.	Then they all started pulling the sledge together.

Çevirmen "yığın" kelimesi için "pile" kullanmayı tercih ederken, GÇ bazı yerlerde "bush", "pile" bazı yerlerde "stack" kelimesini kullanarak metnin anlam bütünlüğünü ve akıcılığını bozmuştur. Aynı şekilde GÇ "kızak" kelimesi için farklı yerlerde "sled", "sledge" ve "sleigh" kelimelerini kullanarak metin içinde tutarsızlık göstermiştir.

Kaynak metindeki "Arkadaşı tavşandan yardım istemeye gitti." cümlesini insan çevirmen "He went to his friend bunny to ask for help." şeklinde çevirip kabul edilir bir aktarım yaparken, GÇ "His friend went to ask the rabbit for help." cümlesini önermiştir. GÇ özne-dolaylı tümleş çözümlemesini doğru yapamadığı için anlam karmaşası yaratıp yanlış bir aktarım gerçekleştirmiştir.

**Tablo 5.** Deyim ve ikileme çevirisi

Kaynak Metin	İnsan Çevirmen	GÇ
Tipiden göz gözü görmüyordu.	'The blizzard covered everything like a white blanket.	He was invisible to the eye.
Kızak biraz gacırdadı gucurdadı ve kaymaya başladı.	It squeaked and creaked a little, but finally began to slide.	The sled creaked a little, creaked, and began to slide.

Orijinal metinde "Tipiden göz gözü görmüyordu." deyimini insan çevirmen tarafından "The blizzard covered everything like a white blanket." şeklinde bir benzetme yoluyla aktarılırken GÇ deyim anlamını aktarmaktansa sözcüğü sözcüğüne bir çeviri yaparak orijinal cümleyi hem anlambilimsel açıdan hem de biçimbilimsel açıdan hatalı çevirmiştir. Bu cümle ne anlamsal olarak ne de dilbilgisel olarak doğru bir aktarım değildir. İkilemenin olduğu "Kızak biraz gacırdadı gucurdadı ve kaymaya başladı." cümlesi çevirmen tarafından "It squeaked and creaked a little ..." şeklinde yansıma sözcüklerle aktarılırken; GÇ tarafından "The sled creaked a little, creaked, and began to slide." şeklinde aktarılmış, anlamsal ve yapısal olarak erek dilde anlaşılır ancak kabul edilir bir çeviri çıktısı elde edilememiştir.

## Sonuç

Bu araştırmada ele alınan çocuk hikaye kitabı, edebi açıdan bir Őir ya da dönem romanlarına göre daha sade ve yalın bir dille yazılmıştır. Bu yüzden G ile elde edilen eviri hem orijinal dile hem de çevirmen tarafından yapılan çeviriye oldukça yakındır. Çalışmada ele alınan bulgularda insan çevirmen ve G kararları üzerine çevirilerin doğruluk, yeterlilik ve akıcılıkları eviri hataları üzerinden incelenmiştir. eviriler karşılaştırılırken dil bilgisel ve bağlamsal açıdan bazı farklar dikkat çekmiştir. Kitap başlığı dahil 46 cümle ve 2.097 karakter çevrilmiştir. G ile yapılan çeviride elde edilen sonuçlar sırasıyla; hikayenin başlıkları için çevirmen erek dilde daha kısa ama hikayenin temasına uygun bir başlık kullanırken G'nin orijinal başlığın birebir Türkçe çevirisini kullanması, çevirmenin hayvanların cinsiyetlerini tavşan hariç eril olarak belirtirken G'nin bütün hayvanları eril olarak karakterize etmesi, çevirmenin bazı deyimleri ve yan anlamlı kelimeleri benzetme yoluyla erek dilin kurallarına uygun aktarırken G'nin bir deymi ve bir yan anlamlı kelimeyi ayırt edememesi, sözcüğü sözcüğüne eviri yapması ve metin içinde aynı kelimeleri farklı sözcük seçimleri ile kullanarak tutarsızlık göstermesi Őeklinindedir. Bu sonuçlara göre metin içinde kelimelerin tutarsız tercihi dışında, dil bilgisel olarak hatalı eviri sayısı ikidir. Bu eviri hataları üzerinden, n düzeltme veya son düzeltme olmadan G'nin mekanik ama kabul edilebilir düzeyde eviri ıktıları sunduğu görülmektedir.

Bu araştırmanın amacı makinelerin insan çevirmenlerin yerini alabilecek düzeyde başarılı çeviriler yapabileceğini önermekten ziyade makine evirilerinin teknik ve kullanmalık metinler gibi edebi metinlerde de belli bir başarıda eviri yapıp yapamayacağını değerlendirmektir. Çeviri eylemini gerçekleştiren insan çevirmenin ana dilinin Türkçe oluşu, erek dile ve kültüre hakimiyeti, eviri metninin türünün ve erek okuyucu kitesinin çocuklar olduğunun bilincinde olması eviri kalitesini artıran önemli etkenlerdir.

Edebi metinler insanların hayal dünyalarını genişleten, bilişsel ve duyuusal manada insanları etkileyen, dil oyunları, deyimler ve dilin gündelik halinin dışındaki farklı anlamları ile insanların ana dillerini geliştiren önemli bir araçtır. Çeviri bir eser okuyan kişide de bu etkilerin benzer Şekilde yaratılması göz önünde bulundurulmalıdır. G gibi NM sistemleri henüz insanların sahip oldukları bilişsel ve duyuusal özelliklere sahip olmadıkları için metinleri türüne göre ayırt edip, yorumlayıp metin türüne uygun eviri yapma yetisine henüz sahip değildir. Nasıl ki insan çevirmenler alan edinci, dil edinci, kültür edinci gibi edinlere sahip olup belli başlı alanlarda daha kalite çeviriler üretebiliyorsa, aynı faktörler G'nin de başarılı çeviriler üretmesini etkileyecek bileşenlerdir. Yapay zekanın zamanla (her dil çifti için eşit derecede olmasa da) kendini bu alanlarda eğitip daha başarılı eviri ıktıları üreteceğine inanmak uzak bir hayal değildir.

Çevirmenlerin hem kaynak hem de erek topluma ait dilsel ve kültürel edinler dışında o toplumu oluşturan değerlere ve inançlara hakim olmaları ve çevirilerini bu edimlere göre gerçekleştirmeleri beklenir. NM aracı olan G'nin ise, günümüz koşullarında bütün dil çiftlerinde yukarıda bahsi geçen edinlere aynı derecede hakim olması hatta her dil çiftini eşit derecede iyi ya da kötü çevirmesi beklenemez. Ertekin'in de (2019) belirttiği gibi, eviri eylemi anlama ve anlamlandırma çalışmaları ile yıllar içinde oluşan bilgi birikimini yorumlayarak erek kitleye ulaştırma işidir. G için bu birikim yazın çevirisi alanı için oldukça az ve yetersizdir. Özellikle yazın çevirisi için kaynak ve erek dile olan hakimiyetin yanında; ilgili yazın eserinin yazarı, eserin oluşturulduğu dönemi ve dahil olduğu yazın akımı gibi genel özellikleri de iyi bilmek elzemdir (zcan, 2019). G tarafından bu bilgilere sahip olmadan yapılan dilsel aktarımlar eserin sanatsal ve estetik özelliklerini yansıtmayabilir.

Bu çalışmada grldğ zere, yazın çevirisinde özellikle ocuk edebiyatında NM sistemlerinin kullanılabileceği, ilerleyen yıllarda teknolojinin sınırlarının genişlemesiyle eviri başarılarının da

artabileceği, insan çevirmenin sunacağı ön düzeltme veya son düzeltme ile MÇ'nden maksimum verim alabileceği somut verilerle sunulmuştur. İlerleyen yıllarda belki de büyük oranda insan müdahalesini gerektirmeyecek çeviri çıktıları elde edilebileceği göz ardı edilemeyecek bir gerçekliktir.

Peki GÇ de kaynak ve erek dilin kültürlerine hakim olsaydı ve çeviri yaptığı metin türünün ayrımını yapabilseydi çeviri çıktısı ne ölçüde değişirdi? Öncelikle bunun için sisteme daha çok edebi metin girdisi sağlanarak sistemin eğitilmesi, çeviri düzenleme/önerisi sağlanması gerekmektedir. Ayrıca sadece edebi metinlerden beslenen bir MÇ sisteminin kullanılması, Koehn (2020)'in üzerinde durduğu ve MÇ çıktısındaki problemleri önemli düzeyde azaltacağı düşünülen kirli bilgi (dirty data) girişinin de önüne geçilmesini sağlayacaktır. Türkçe-İngilizce ya da İngilizce-Türkçe çeviriler için sistemin ne kadar geliştiğini görmek adına ileride bu araştırmaya benzer çalışmaların tekrarlanması GÇ'nin yazın çevirisinde kullanılabilirliğini ölçmek adına elzemdir.

### Kaynakça

- Aksoy Arıkan, R. (2021). Lucy Maud Montgomery'nin "Yeşil'in Kızı" adlı kitabının yazın çevirisi ve makine çevirisi çerçevesinde karşılaştırmalı incelenmesi. *LOTUS International Journal of Language and Translation Studies*, 1(1), 01-22
- Aksoy Arıkan, R. (2022). "İnci Küpeli Kız" adlı yapıtın edebi çeviri ve makine çevirisi açısından incelenmesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 10(1), 226-239
- Al-Batineh, M., Rabadi, R. (2019). Will the machine understand literary translation? a glimpse into the future of literary machine translation through the lenses of artificial intelligence. *Studies in Translation*, 5(1), 151-169.
- Arnold, D., Balkan, L., Meijer, S., Humphreys, R. L., Sadler, L. (2001). Machine translation: An introductory guide.
- Aslan, E. (2018). Otomatik çeviri araçlarının yabancı dil öğretiminde kullanımı: Google çeviri örneği. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (39), 87-104.
- Ayık Akça, T., (2022). Edebi metinlerde ve uzmanlık alan metinlerinde makine çevirisinin olanakları/olanaksızlığı: çevirmenin değişen görev tanımlarına yeniden bakmak. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, no.30, 1321-1343.
- Balkul, H.İ. (Ed.) (2022). *Dilemmas in machine translation*. Moldova: Lambert Academic Publishing.
- Cambridge(2022).<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/shrub> [Erişim Tarihi: 25.10.2022]
- Costa-Jussà, M. R., Farrús, M., MariñoAcebal, J. B., Fonollosa, J. A. R. (2012). Study and comparison of rule-based and statistical catalan-spanish machine translation systems. *Computing and Informatics*. 31(2), 245-70.
- Cullen, A. (2020). Understanding neural machine translation how artificial intelligence "works" in literary translation. [Online] <https://www.goethe.de/ins/in/en/kul/lak/21967556.html> [Erişim Tarihi: 17.10.2022]
- Dorr, B. J. (1993). *Machine translation: A view from the lexicon*. MIT press.

- Dunder, I., Seljan, S., & Pavlovski, M. (2020). Automatic machine translation of poetry and a low-resource language pair. *43rd International Convention on Information, Communication and Electronic Technology (MIPRO)*, 1034-1039. IEEE.
- Ertekin, E. (2019). Çeviride cinsiyet ve kimlik. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (75), 38-47.
- Erten, A. (2014). Çeviri çocuk edebiyatının temel sorunları ve çözüm önerileri. *Türk Dili*, 107(756), 354-355.
- Garg, A., & Agarwal, M. (2018). Machine translation: A literature review. arXivpreprint arXiv:1901.01122.
- Genzel D., Uszkoreit J., & Och F. (2010). "Poetic" statistical machine translation: Rhyme and Meter. *Proceedings of the 2010 Conference on Empirical Methods in Natural Language Processing, EMNLP '10*. 158-166.
- Giammaresi, S. & Lapalme, G. (2016). Computer science and translation: Natural languages and machine translation. In Y. Gambier & L. van Doorslaer (Eds.), *Border crossings: Translation studies and other disciplines*, 205-224. Amsterdam: John Benjamins.
- Hadley, J. (2020). Literary machine translation: Are the computers coming for our jobs? Counterpoint.
- Humblé, P. (2019). Machine translation and poetry. The case of English and Portuguese. *Ilha do Desterro*, 72, 41-56.
- Johnson, M., Schuster, M., Le, Q. V., Krikun, M., Wu, Y., Chen, Z. & Dean, J. (2017). Google's multilingual neural machine translation system: Enabling zero-shot translation. *Transactions of the Association for Computational Linguistics*, 5, 339-351.
- Koçer Güldal, B. & İşısağ, K. U. (2019). A comparative study on google translate: An error analysis of Turkish-to English translations in terms of the text typology of Katherina Reiss. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö5), 367-376. DOI: 10.29000/rumelide.606217.
- Koehn, P. (2020). *Neural machine translation*. Cambridge University Press.
- Koponen, M., Salmi, L., & Nikulin, M. (2019). A product and process analysis of post-editor corrections on neural, statistical and rule-based machine translation output. *Machine Translation*, 33(1), 61-90.
- Kuzman, T., Vintar, Š., & Arcan, M. (2019). Neural machine translation of literary texts from English to Slovene. In *Proceedings of the Qualities of Literary Machine Translation*, 1-9.
- Levent, G. (2010). Çocuk edebiyatı çevirilerinde karşılaşılan sorunlar. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Liu, H. (2022). Research on literary translation based on the improved optimization model. *Discrete Dynamics in Nature and Society*, 2022.
- Mencía, M., Pold, S., & Portela, M. (2018). Electronic literature translation: Translation as process, experience and mediation. *Electronic Book Review*.
- Mert, O., Albayrak, F., Serin N. (2013). Çeviri çocuk kitaplarının kültür aktarımı açısından incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(3), 58-73.

- Moorkens, J., Toral, A., Castilho, S., & Way, A. (2018). Translators' perceptions of literary post-editing using statistical and neural machine translation. *TranslationSpaces*, 7(2), 240-262.
- Odacıoğlu, M.C. (2019). Çeviri sürecinde Google Translate kullanımının değerlendirilmesi. *Turkish Studies - Language and Literature*. Volume 14 Issue 3. 10.29228/TurkishStudies.25324.
- Oral, F. (2019). *A warm winter*. (Çalışlar, M. S. Çev.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- Oral, F. (2020). *Bu kış kimse üşümeyecek*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- Özcan, O. (2019). Yazın çevirisi incelemelerinde yorumlayıcı çeviri kuramı. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (16), 587-603. DOI: 10.29000/rumelide.619082
- Özcan, O. (2020). *Dünya klasikleri bağlamında makine çevirisi üzerine bir değerlendirme: Balzac örneği. çeviride teknoloji süreç ve uygulamalar 1*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Pickvance, C. (2005). The four varieties of comparative analysis: The case of environmental regulation. *Paper for Conference on small and large-N comparative solutions, University of Sussex*, 22-23.
- Sönmez, Ü. Ş. (2020). Çocuk edebiyatında antropomorfist tutum: "Leyla Fonten'den öyküler" de hayvanların insanlaştırılması ve toplumsal cinsiyetlendirilmesi. *Monograf*, (13)
- Şirin, M.R. (2016). Edebiyat ve çocuk edebiyatı edebiyatın amacı ve işlevi. *Türk Dili Dergisi*, (2016/11.6): 13-31
- Taivalkoski-Shilov, K. (2019). Ethical issues regarding machine (-assisted) translation of literary texts. *Perspectives*, 27(5), 689-703.
- Toral, A., & Way, A. (2014). Is machine translation ready for literature. In *Proceedings of Translating and the Computer* 36.
- Toral, A., & Way, A. (2018). What level of quality can neural machine translation attain on literary text?. In *Translation Quality Assessment* (263-287). Springer, Cham.
- Toral, A., Oliver, A., & Ballestín, P. R. (2020). Machine translation of novels in the age of transformer. *arXivpreprint arXiv:2011.14979*.
- Voigt, R., & Jurafsky, D. (2012). Towards a literary machine translation: The role of referential cohesion. In *Proceedings of the NAACL-HLT 2012 Workshop on Computational Linguistics for Literature*, 18-25.
- Webster, R., Fonteyne, M., Tezcan, A., Macken, L., & Daems, J. (2020). Gutenberg goes neural: Comparing features of dutch human translations with raw neural machine translation outputs in a corpus of english literary classics. In *Informatics* (Vol. 7, No. 3, p. 32). MDPI.
- Zagood, M. J., Al-Nuaimi, A., & Al-Blooshi, A. (2021). Man vs machine: A comparison of linguistic, cultural, and stylistic levels in literary translation. *International Journal of Linguistics, Literature and Translation*, 4(2), 70-77.

## Ekler



Metin Dokümanlar Web Siteleri

DİLİ ALGILA TÜRKÇE İNGİLİZCE İTALYANCA

İNGİLİZCE TÜRKÇE İSPANYOLCA

**Bu Kış Kimse Üşümeyecek** × **Nobody Will Be Cold This Winter** ☆

Soğuk bir kış sabahı, küçük kır faresi üşüyerek uyanı. Minik burnuyla havayı kokladı. Yakacak bir şeyler bulmak için, yuvasından dışarı çıktı.

Orman çok sessizdi. Arada bir ağaçların üzerindeki kar kümeleri, aniden "ploff" diye yere düşüyor, çıkan ses büyük olmasa da, küçük kır faresini korkutuyordu.

Küçük fare uçsuz bucaksız ormanda, kurumuş dallar, kozalaklar, çalı çırpı ne bulduysa topladı. Hepsini üst üste yığdı, sınıksı bağladı. Çok yorulmuştu.

Biraz dinlendikten sonra, bütün gücüyle çalı yığınını çekmeye çalıştı.

One cold winter morning, the little shrew awoke with a cold. He sniffed the air with his tiny nose. He went out of his burrow to find something to burn.

The forest was very quiet. Every now and then the snowdrifts on the trees suddenly fell to the ground with a 'ploff', and the sound, though not great, frightened the little shrew.

The little mouse gathered all that he could find in the vast forest, dried branches, cones, twigs. He piled them all together and tied them tightly. He was very tired.

After resting for a while, he tried with all his might to pull the bush.

**Görsel 1:** "Bu Kış Kimse Üşümeyecek" kitabı kaynak metni ve Google Çeviri erek metin önerisi.

Google Çeviri

Fakat yükü öyle büyük ve ağırdı ki, tek başına çekmesi imkansızdı. Arkadaşı tavşandan yardım istemeye gitti.

Tavşan dev yığını görünce gözlerine inanamadı. "Bu yükü çekmeye gücüm yetmez!" dedi. "Güçlerimizi birleştiresek çekebiliriz" dedi, küçük fare. Birlikte çalı yığınını çekmeye çalıştılar, ama yerinden bile kıpırdamadılar.

Tavşanın aklına bir fikir geldi. "Tombul tilkiye gidelim, onun kızıyla çekelim" dedi. Hemen tilkiye gittiler. Tilki çalı yığınını görünce hayret etti. Biraz düşündü, kuyruğunu salladı. "Kızığımı yeni tamir etmişim, ama yine de deneyelim" dedi. Yığını kızığa yüklediler, çekmeyi denediler. Ne yaptılarsa olmadı, kızak yerinden kıpırdamadı.

Hava birden bozmuştu. Rüzgar uğuldayarak esiyordu. Gökyüzü kapkara olmuş, fırtına çıkmıştı.

But his load was so big and heavy that it was impossible for him to pull it alone. His friend went to ask the rabbit for help.

Rabbit could not believe his eyes when he saw the giant pile. "I can't bear this burden," he said. "If we join forces, we can pull," said the little mouse. Together they tried to pull the bush, but they couldn't even move it.

An idea came to the rabbit's mind. "Let's go to the chubby fox, pull it with his sleigh," he said. They immediately went to the fox. The fox was amazed to see the bush. He thought for a while, wagging his tail. "I just fixed my sled, but let's try it anyway," he said. They loaded the stack onto the sled, tried to pull it. No matter what they did, the sled wouldn't budge.

The weather had turned suddenly. The wind was howling. The sky was pitch black and there was a storm. They had no choice but to wake the bear.

**Görsel 2:** "Bu Kış Kimse Üşümeyecek" kitabı kaynak metni ve Google Çeviri erek metin önerisi.

Google Çeviri

<p>Koca ayıyı uyandırmaktan başka çareleri kalmamıştı. Telaşla ayının inine gittiler, ondan yardım istediler.</p> <p>Koca ayı dev yığını görünce biraz düşündü. Ama o çok güçlüydü. Sonra hep birlikte kızıağı çekmeye başladılar. Kızak biraz gacırdadı gucurdadı ve kaymaya başladı. Sonunda çalı yığınının çekmeyi başarmışlardı.</p> <p>Birden beklenmedik bir şey oldu. Kızak, karların altındaki bir ağaç köküne takıldı. Çalı yığını bir anda üstlerine devrildi.</p> <p>Kar fırtınası çıkmıştı. Tıpiden göz gözü görmüyordu. Çalılar onlara sığınak olmuştu.</p> <p>Bir zaman sonra rüzgarın hızı kesildi. Ortalık sessizleşti. Nihayet fırtına dinmişti. Çalı kümesinin içinden tek tek dışarı çıktılar.</p>	<p>They rushed to the bear's den and asked him for help.</p> <p>The big bear thought for a while when he saw the huge pile. But he was very strong. Then they all started pulling the sledge together. The sled creaked a little, creaked, and began to slide. They had finally managed to pull the bush.</p> <p>Suddenly, something unexpected happened. The sledge got caught in a tree root under the snow. The bush fell on them in an instant.</p> <p>There was a snowstorm. He was invisible to the eye. The bushes were their shelter.</p> <p>After a while the wind stopped. It got quiet. The storm had finally subsided. They came out of the bush one by one.</p>
---	--

**Görsel 3:** "Bu Kış Kimse Üşümeyecek" kitabı kaynak metni ve Google Çeviri erek metin önerisi.

Google Çeviri

<p>Sonunda çalı yığınının çekmeyi başarmışlardı.</p> <p>Birden beklenmedik bir şey oldu. Kızak, karların altındaki bir ağaç köküne takıldı. Çalı yığını bir anda üstlerine devrildi.</p> <p>Kar fırtınası çıkmıştı. Tıpiden göz gözü görmüyordu. Çalılar onlara sığınak olmuştu.</p> <p>Bir zaman sonra rüzgarın hızı kesildi. Ortalık sessizleşti. Nihayet fırtına dinmişti. Çalı kümesinin içinden tek tek dışarı çıktılar.</p> <p>Küçük kır faresinin topladığı çalı çirpiyi paylaşıp yuvalarına taşıdılar. Bu kış kimse üşümeyecekti.</p>	<p>Suddenly, something unexpected happened. The sledge got caught in a tree root under the snow. The bush fell on them in an instant.</p> <p>There was a snowstorm. He was invisible to the eye. The bushes were their shelter.</p> <p>After a while the wind stopped. It got quiet. The storm had finally subsided. They came out of the bush one by one.</p> <p>They shared the brushwood the little shrew had collected and carried it to their nests. No one will be cold this winter.</p>
---	--

**Görsel 4:** "Bu Kış Kimse Üşümeyecek" kitabı kaynak metni ve Google Çeviri erek metin önerisi.